

Prima instanță: G. Lungu

Instanța de apel: N. Vascan, V. Negru și I. Cotruță

Republica Moldova
Curtea Supremă de Justiție
D E C I Z I E

15 octombrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Valentina Clevadi, Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală și Dumitru Mardari

examinînd recursul declarat de Bîrsan Ion,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Bîrsan Chiril împotriva lui Bîrsan Ion privind anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, repararea prejudiciului material,

cererea reconvențională înaintată de Bîrsan Ion împotriva lui Bîrsan Chiril privind înlăturarea obstacolelor în folosirea imobilului cu evacuarea din imobil fără acordarea altui spațiu locativ,

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 23 aprilie 2015, prin care cererea de apel declarată de Bîrsan Ion a fost admisă, casată parțial hotărîrea Judecătoriei Ialoveni din 29 septembrie 2014, cu emiterea unei noi hotărîri în partea încasării prejudiciului material.

A C O N S T A T A T:

La 24 aprilie 2013, Bîrsan Chiril a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Bîrsan Ion privind anularea certificatului de moștenitor testamentar, prelungirea termenului de acceptare a moștenirii, recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale rămase după decesul tatălui său Bîrsan Constantin și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea pretențiilor a indicat că la 23 octombrie 1990 a decedat tatăl său. După decesul tatălui, el împreună cu mama Bîrsan Elena, au acceptat succesiunea a câte ½ cotă parte din imobilul ce a aparținut defunctului.

La 17 ianuarie 1994 a decedat și mama sa Bîrsan Elena, iar ulterior a aflat că aceasta a testat toată averea pîrîtului Bîrsan Ion, care la 04 decembrie 2012 a obținut la Biroul notarial Dorina Ganța certificat de moștenitor testamentar pe întreaga avere a părinților.

Reclamantul mai precizează că după decesul tatălui, el a rămas să locuiască în casa părintească împreună cu mama sa și astfel moștenind ½ cotă parte din această avere.

Bîrsan Chiril mai invocă faptul că a construit și o anexă, care a fost demolată de către Bîrsan Ion, cauzîndu-i prin aceste acțiuni ilegale, un prejudiciu estimat la suma de 33982,25 lei.

La 26 martie 2014, reprezentantul reclamantului Bîrsan Chiril – avocata Pascal Veronica, a înaintat o cerere de concretizare a pretențiilor.

Solicită Bîrsan Chiril anularea certificatului de moștenitor testamentar din 04 decembrie 2012, recunoașterea dreptului de proprietate asupra averii succesoriale rămase după decesul tatălui său Bîrsan Constantin în mărime de ½, încasarea prejudiciului material estimat la suma de 33982,25 lei și încasarea cheltuielilor de judecată, însă suma cheltuielilor de judecată nu a fost concretizată.

La 04 noiembrie 2013, Bîrsan Ion a înaintat o cerere reconvențională împotriva lui Bîrsan Chiril privind înlăturarea obstacolelor în folosirea imobilului, evacuarea din imobil fără acordarea altui spațiu locativ.

În motivarea cererii reconvenționale, Bîrsan Ion indică că este unicul proprietar al imobilului în litigiu, în baza certificatului de moștenitor testamentar lăsat de mama sa Bîrsan Elena, iar prezența în imobilul în litigiu a lui Bîrsan Chiril și a membrilor familiei acesuia, este ilegală, astfel încălcîndu-i dreptul de proprietate asupra imobilului amplasat în satul Nimoreni, r-nul Ialoveni, drept care este inalienabil.

Solicită Bîrsan Ion obligarea lui Bîrsan Chiril și a membrilor familiei sale să nu-i creeze obstacole în folosirea imobilului și evacuarea acestora din imobil fără a li se acorda alt spațiu locativ.

Prin hotărîrea Judecătoriei Ialoveni, emisă la 29 septembrie 2014, s-a admis parțial acțiunea depusă de Bîrsan Chiril. S-a recunoscut dreptul de proprietate a lui Bîrsan Chiril în mărime de ¼ din masa succesorală rămasă după decesul tatălui Bîrsan Constantin din casa de locuit și construcțiile accesorii, cît și a terenului aferent cu suprafața de 0,30 ha amplasate în s. Nimoreni, r-nul. Ialoveni cu nr. cadastrale 5524101461, 5524101461.01, 5524101461.01, 5524101461.02. S-a declarat nul certificatul de moștenitor testamentar eliberat lui Bîrsan Ion la 04 decembrie 2012 de către Biroul notarului Dorina Ganța. S-a încasat de la Bîrsan Ion în beneficiul lui

Bîrsan Chiril prejudiciul material cauzat în urma demolării construcțiilor, în mărime de 8493 lei. S-a încasat de la Bîrsan Ion în beneficiul lui Bîrsan Chiril taxa de stat achitată în sumă de 700 lei. În rest, pretențiile înaintate de Bîrsan Chiril și acțiunea reconvențională înaintată de Bîrsan Ion, au fost respinse ca neîntemeiate (f.d. 163, 169-172).

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 23 aprilie 2015, a fost admisă cererea de apel declarată de Bîrsan Ion, casată parțial hotărîrea Judecătorei Ialoveni din 29 septembrie 2014, în partea încasării prejudiciului material și în această parte a fost emisă o nouă hotărîre prin care a fost respins ca nefondat capătul de cerere a lui Bîrsan Chiril privind încasarea sumei de 8493 lei. În rest, hotărîrea primei instanțe a fost menținută. (f.d. 208-216).

La 07 iulie 2015, Bîrsan Ion, a contestat cu recurs decizia instanței de apel, solicitînd admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărîri prin care acțiunea inițială să fie respinsă, iar acțiunea reconvențională să fie admisă.

În motivarea recursului, a indicat că concluzia instanței de apel este neîntemeiată, deoarece a fost adoptată cu aplicarea eronată a normelor de drept material.

Copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 14 mai 2015 (f.d. 217), fiind recepționată de Bîrsan Ion la 19 mai 2015 (f.d. 223).

Astfel, prin prisma prevederilor art. 434 CPC, instanța de recurs constată că recursul este declarat în termen.

La 03 august 2015, în adresa intimatului Bîrsan Chiril, a fost expediată copia recursului, iar la 10 septembrie 2015, în adresa Curții Supreme de Justiție a parvenit referința depusă de Bîrsan Chiril, prin care a solicitat declararea recursului inadmisibil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, consideră recursul declarat de Bîrsan Ion întemeiat și care urmează a fi admis.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

În conformitate cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Din materialele cauzei rezultă cu certitudine că la 23 octombrie 1990 a decedat tatăl lui Bîrsan Chiril și Bîrsan Ion – Bîrsan Constantin (f.d. 11).

Potrivit adeverinței nr. 926 din 31 octombrie 2013, eliberată de primăria s. Nimoreni, r-nul Ialoveni, Bîrsan Elena după decesul lui Constantin Bîrsan la 23 octombrie 1990, în termen de 6 luni a intrat în posesia averii lăsate de defunct, a

administrat, a asigurat și utilizat masa succesorală în vederea păstrării ei, achitînd impozitul și alte plăți.

În acest sens, Bîrsan Chiril pretinde că după decesul tatălui Bîrsan Constantin, împreună cu mama sa Bîrsan Elena au acceptat succesiunea a cîte $\frac{1}{2}$ cotă parte a imobilului ce a aparținut defunctului.

Prin urmare, instanțele de judecată nu au stabilit faptul dacă după decesul lui Bîrsan Constantin, fiul său Bîrsan Chiril a locuit în imobilul în litigiu. Totodată, nu a fost stabilit faptul dacă Bîrsan Chiril a acceptat succesiune după decesul tatălui.

Or, în conformitate cu prevederile art. 562 Cod Civil (redacția 1964), data deschiderii succesiunii este ziua morții celui ce a lăsat moștenirea, iar potrivit art. 581 din același cod, pentru a dobîndi succesiunea moștenitorul trebuie s-o accepte. O succesiune nu poate fi acceptată sub condiție sau cu rezerve. Se consideră, că moștenitorul a acceptat succesiunea, dacă el a intrat de fapt în posesia sau administrarea bunurilor succesoriale sau dacă a depus la organul notarial al locului deschiderii succesiunii o declarație de acceptare a ei. Actele arătate în prezentul articol trebuie să fie săvîrșite în curs de șase luni din ziua deschiderii succesiunii. Persoanele, pentru care dreptul la succesiune se naște numai în caz de neacceptare a succesiunii de către alți moștenitori, pot declara, că consimt să accepte succesiunea în cursul părții rămase a termenului pentru acceptarea succesiunii. Dacă această parte este mai mică de trei luni, ea va fi prelungită pînă la trei luni. Succesiunea acceptată este considerată, că aparține moștenitorului din momentul deschiderii succesiunii.

La rejudecare instanța de apel, pentru soluționarea corectă a litigiului urmează să stabilească cert faptul dacă Bîrsan Chiril a acceptat succesiunea după decesul tatălui Bîrsan Constantin și dacă a acceptat succesiunea, care este cota parte din averea succesorală a defunctului ce îi revine lui Bîrsan Chiril.

În consecutivitatea ideilor, la 17 ianuarie 1994 a decedat mama fraților Bîrsan Chiril și Bîrsan Ion – Bîrsan Elena.

Potrivit adeverinței din 01 noiembrie 2012, eliberată de primăria s. Nimoreni, r-nul Ialoveni lui Bîrsan Chiril, după decesul Elenei Bîrsan, fiul Bîrsan Chiril a locuit împreună cu familia sa în casa părinților, a administrat, a asigurat și a utilizat masa succesorală în vederea păstrării ei, a achitat impozitele și alte plăți (f.d. 13).

Pe de altă parte, tot primăria s. Nimoreni, r-nul Ialoveni, prin adeverința nr. 926 din 31 octombrie 2013, eliberată lui Bîrsan Ion, menționează că după decesul Elenei Bîrsan, a locuit împreună cu familia sa în casa părinților pînă în anul 1998, cînd a plecat peste hotarele țării. Din anul 2000, cu permisiunea acestuia, în casă a locuit fratele său Bîrsan Chiril (f.d. 74).

Astfel, la rejudecare instanța de apel urmează să soluționeze contradictorialitatea informațiilor furnizate de Primăria s. Nimoreni, r-nul Ialoveni, fraților Bîrsan Ion și

Bîrsan Chiril, prin prisma faptului cine, cînd și în ce circumstanțe a locuit în casa părinților.

Mai mult decît atît, la materialele dosarului nu sunt anexate probe care ar demonstra domiciliul lui Bîrsan Chiril și a lui Bîrsan Ion din anul 1990 pînă în prezent. Instanța de apel urmează să verifice dacă frații Bîrsan au imobile cu destinație locativă înregistrate pe numele lor.

Totodată, instanța de apel urmează să stabilească unde a fost locul de studii sau de muncă a lui Bîrsan Ion și Bîrsan Chiril în anul 1990 și în anii următori.

Din declarațiile lui Bîrsan Chiril reiese că acesta din anul 2000 a fost plecat peste hotarele Republicii Moldova. Prin urmare, instanța de apel urmează să verifice veridicitatea acestor declarații, or în acest sens la dosar nu sunt anexate careva probe.

În această ordine de idei, conform certificatului de moștenitor testamentar eliberat lui Bîrsan Ion în baza testamentului nr. 23 din 02 iulie 1993 lăsat de mama sa Bîrsan Elena, autentificat de notarul public Gața Dorina, Bîrsan Ion devine moștenitorul averii lăsată de mama sa (f.d. 17).

Prin urmare, instanța de judecată urmează să stabilească legalitatea acestui certificat de moștenitor testamentar, prin prisma faptului dacă Bîrsan Chiril și Bîrsan Ion au acceptat succesiunea după decesul tatălui său Constantin Bîrsan.

Totodată, instanța de apel la rejudecare urmează să atragă atenția la faptul că prima instanță a declarat certificatul de moștenitor testamentar eliberat lui Bîrsan Ion la 04 decembrie 2012 de către Biroul notarului Dorina Gața, însă, în acest sens în partea de motivare a hotărîrii primei instanțe nu este expus nici un argument care a stat la baza anulării certificatului de moștenitor testamentar.

Instanța de apel urmează să verifice la Oficiul Cadastral după cine a fost înregistrat imobilul în litigiu pînă în anul 1990.

Colegiul menționează că circumstanțele relatate supra atrag încălcarea dreptului la un proces echitabil, respectarea căruia este accentuată și în jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului.

În conformitate cu art. 239 CPC, hotărîrea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărîrea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată. Concomitent, conform art. 241 alin. (5) CPC, în motivare se indică circumstanțele pricinii constatate de instanță, probele care se întemeiază concluziile ei privitor la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

Totodată, în conformitate cu prevederile art. 373 CPC, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra

tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situație mai dificilă decât aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepția cazurilor cînd consimte și cînd hotărîrea este atacată și de alți participanți la proces.

În sprijinul normelor naționale vin și reglementările Curții Europene pentru Drepturile Omului, jurisprudența căreia își are izvorul în dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri de a beneficia de respectarea acestor norme, fiind piloni de bază ai dreptului la un proces echitabil.

Din considerentele menționate, avînd în vedere faptul că eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Bîrsan Ion, a casa decizia instanței de apel, restituind pricina pentru rejudecare în instanța de apel - Curtea de Apel Chișinău.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție,

D E C I D E :

Se admite recursul declarat de Bîrsan Ion.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 23 aprilie 2015, în pricina civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Bîrsan Chiril împotriva lui Bîrsan Ion privind anularea certificatului de moștenitor testamentar, recunoașterea dreptului de proprietate, repararea prejudiciului material, cererea reconvențională înaintată de Bîrsan Ion împotriva lui Bîrsan Chiril privind înlăturarea obstacolelor în folosirea imobilului cu evacuarea din imobil fără acordarea altui spațiu locativ, cu remiterea pricinii pentru rejudecare în instanța de apel – Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia este nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței, judecătorul

Tatiana Vieru

Judecătorii

Valentina Clevadi

Iurie Bejenaru

Oleg Sternioală

Dumitru Mardari